

DECIZIE

20 iunie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Valeriu Doagă

Judecătorii – Svetlana Filincova, Tamara Chișca-Doneva

Victor Burduh, Nina Vascan

examinând recursul declarat de Valeriu Ungureanu împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017,

adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Ungureanu împotriva Anei Verdianu cu privire la împărțirea proprietății în devălmășie a soților,

c o n s t a ț ă

La 09 ianuarie 2017, avocatul Vasile Țurcanu a depus cerere de chemare în judecată în numele lui Valeriu Ungureanu împotriva Anei Verdianu cu privire la împărțirea proprietății în devălmășie a soților.

În motivarea acțiunii a menționat că, la 23 iulie 2014, Valeriu Ungureanu a încheiat căsătoria cu Ana Verdianu, care a fost trecută în Registrul de stare civilă sub nr. 109.

Astfel, relevă că la celebrarea căsătoriei, soții Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu au dobândit 19 700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei și 5 000 de ruble rusești, care constituie proprietate în devălmășie a soților.

Ulterior, la 10 iulie 2016, căsătoria între aceștia a fost desfăcută, fiind trecută în Registrul de stare civilă sub nr. 185.

Reprezentantul reclamantei susține că, la 30 iunie 2016, în adresa pârâtei a fost expediată cererea prealabilă prin care i s-a solicitat achitarea ½ din suma obținută de soți la nuntă. Însă, deși, cererea prealabilă a fost recepționată, la 01 iulie 2016, aceasta a rămas fără răspuns.

Solicită admiterea acțiunii și partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie a lui Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu, și anume sumele de bani de 19700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei, 5 000 de ruble rusești, atribuind lui Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu câte ½ din aceste sume, și anume câte 9 850 de euro, echivalentul în lei moldovenești la momentul executării obligației, 6 150 de dolari SUA, echivalentul în lei moldovenești la momentul executării obligației, 53 500 de lei și 2 500 de ruble rusești, echivalentul în lei moldovenești la momentul executării obligației, pentru fiecare soț.

Judecătoria Ungheni, prin hotărârea din 05 octombrie 2017 (f.d. 67, 70-75), a admis cererea de chemare în judecată și a partajat în cote-părți egale bunurile proprietate comună în devălmășie ale lui Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu, și anume sumele bănești de 19 700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei și 5000 de ruble rusești.

A atribuit lui Valeriu Ungureanu și Anei Verdianu câte ½ din sumele de 19 700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei și 5 000 de ruble rusești care au fost obținuți de către aceștia la celebrarea căsătoriei, ceea ce constituie pentru fiecare câte 9 850 de euro, echivalentul în lei la momentul executării obligației, 6 150 de dolari SUA, echivalentul în lei la momentul executării obligației, 53 500 de lei, 2 500 de ruble rusești, echivalentul în lei la momentul executării obligației.

Prima instanță și-a întemeiat soluția adoptată pe dispozițiile art. 9 alin. (1), art.208 alin. (1), (2) și (3), art. 210, art. 211, art. 371 alin. (1) și art. 373 din Codul civil, art. 19 alin. (1), art. 20 alin. (1), (3) și (5), art. 25 alin. (1), (3) și (4) din Codul familiei.

În consolidarea soluției sale, Judecătoria Ungheni a reținut că, în urma căsătoriei încheiate, Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu au obținut mijloace bănești în sumă de 19 700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei și 5000 de ruble rusești, fapt confirmat atât prin explicațiile pârâtei date în cadrul dezbaterilor judecătorești, cât și prin recipisa olografă întocmită de către aceasta la 06 noiembrie 2014 (f.d. 9, 19).

La fel, prima instanță a constatat că, la cinci zile după încheierea căsătoriei, soții trebuiau să restituie mamei Anei Verdianu suma de 100 000 de lei, achitați pentru arenda localului în care a fost celebrată nunta. Astfel, Ana Verdianu i-a transmis mamei sale nu doar suma de 100 000 de lei, ci toți banii dobândiți la nuntă, fapt despre care Valeriu Ungureanu nu a cunoscut.

Curtea de Apel Bălți, prin decizia din 21 decembrie 2017 (f.d. 112, 113-118), a admis apelul declarat de Ana Verdianu, a casat hotărârea Judecătoria Ungheni (sediul Central) din 05 octombrie 2017, și a emis o nouă hotărâre prin care a respins cererea de chemare în judecată.

Instanța de apel și-a întemeiat soluția adoptată pe dispozițiile art. art. 371 din Codul civil, art. 20 și art. 21 din Codul familiei.

În consolidarea soluției sale, Curtea de Apel Bălți a constatat că reclamantul nu a administrat probe ce ar dovedi că mijloacele financiare pretinse a fi partajate existau *de facto* în familie la momentul desfacerii căsătoriei. Astfel, recipisa olografă întocmită de către pârâtă la 06 noiembrie 2014 confirmă existența banilor la data întocmirii acesteia, nu și la momentul desfacerii căsătoriei, or, pe parcursul conviețuirii banii puteau fi gestionați de către soți sau de către unul din aceștia, acordul celuilalt soț fiind prezumat.

La 14 februarie 2018, Valeriu Ungureanu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017, prin care solicită admiterea recursului și casarea deciziei recurate, cu menținerea hotărârii primei instanțe (f.d. 128-132).

În motivarea recursului invocă neconstatarea tuturor circumstanțelor importante pentru justa soluționare a cauzei și drept consecință aplicarea în mod eronat a legii de către instanța de apel.

În acest sens recurentul opinează că instanța de apel eronat a stabilit circumstanțele factive ce rezultă din conținutul recipisei întocmite de către Ana Verdianu la 06 noiembrie 2014, or, prin aceasta se confirmă faptul că intimata a transmis părinților săi, fără acordul lui Valeriu Ungureanu, mijloacele financiare

dobândite la celebrarea nunții, și nicidecum nu probează faptul restituirii acestor mijloace financiare. Astfel, este greșită concluzia instanței de apel că recipisa din 06 noiembrie 2014 confirmă existența banilor la data întocmirii recipisei, dar nu confirmă existența banilor la momentul desfacerii căsătoriei, deoarece pe parcursul vieții în comun, banii puteau fi gestionati de către soți.

La fel, consideră că, nu poate fi acceptată alegația precum că Ana Verdianu i-ar fi restituit banii câștigați la nuntă pentru a fi investiți în procurarea unui bun imobil sau pentru restituirea unui pretins împrumut care-l avea Valeriu Ungureanu față de sora sa. Or, aceste argumente sunt contradictorii și neîntemeiate pe probe concludente.

La 26 februarie 2018, Valeriu Ungureanu a depus cerere de concretizare a cererii de recurs, însă, instanța de recurs nu poate aprecia această cerere ca fiind o cerere veritabilă de recurs, deoarece conține argumente doar în susținerea cererii de scutire a recurentului de la plata taxei de stat și nu se referă la esența și temeiurile recursului ori la ilegalitatea deciziei atacate (f.d. 141-142).

Curtea Supremă de Justiție, prin încheierea din 23 mai 2018 a considerat admisibil recursul declarat de Valeriu Ungureanu împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Valeriu Ungureanu urmează a fi admis, casată integral decizia Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motivele ce succed.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs;

Verificând legalitatea deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție vădește că instanța de apel nu a cercetat multiaspectual suportul probator administrat, circumstanță ce a dus la nestabilirea tuturor circumstanțelor importante pentru justa soluționare a cauzei și apreciere arbitrară a probelor, iar drept consecință a adoptat o soluție eronată, astfel încât partea soluția pronunțată fiind în contradicție probele prezente la materialele cauzei.

În acest sens, analizând memoriul deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017 care a format poziția instanței referitor la soluția adoptată, Colegiul califică drept eronată concluzia instanței de apel precum că, prin prisma art. 21 alin. (1) și (2) din Codul familiei, Ana Verdianu nu urmează să probeze faptul că a restituit (transmis) lui Valeriu Ungureanu mijloacele bănești dobândite la celebrarea căsătoriei. Or, fiecare

dintre soți este în drept să încheie convenții prin care să dispună de bunurile comune, cu excepția bunurilor imobile, acordul celuilalt soț fiind prezumat.

La capitolul dat, Colegiul opinează că instanța de apel nu a cercetat multiaspectual cuprinsul recipisei olografe întocmite de către intimată și respectiv a interpretat eronat cadrul legal pertinent. Astfel, instanța inferioară nu a ținut cont de faptul că prin recipisa întocmită de către Ana Verdianu se certifică indubitabil că aceasta în mod arbitrar, fără acordul și înștiințarea coproprietarului devălmaș, adică a soțului Valeriu Ungureanu, a transmis bunurile ce le aparțin cu drept de proprietate devălmașă unor terțe persoane afiliate acesteia.

La caz, este remarcabil că dispozițiile art. 21 din Codul familiei, aplicate de către instanța de apel, prescriu regula generală a regimului juridic al bunurilor soților, însă, prin prisma art. 371 din Codul civil, exercitarea dreptului de proprietate comună în devălmășie a soților, adică posesia folosința și dispunerea cu bunurile proprietate comună în devălmășie se va face în conformitate cu prevederile art. 366-370 din Codul civil.

Astfel, în conformitate cu articolul 367 din Codul civil, fiecare coproprietar devălmaș are dreptul de a folosi bunul comun potrivit destinației acestuia, fără a limita dreptul celorlalți coproprietari dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Colegiul taxează că în sensul acestei norme legale, exercitarea atributului de folosință, care intră în conținutul juridic al dreptului de proprietate comună în devălmășie, poate fi făcută de oricare din proprietarii devălmași, însă, respectând o condiție esențială – ca o asemenea exercitare să nu limiteze dreptul celorlalți coproprietari devălmași, regula stipulată expres în art. 367 și care poartă un caracter dispozitiv.

Prin urmare, folosința ca atribut al dreptului de proprietate reprezintă o importantă deosebită, prin intermediul său asigurându-se însuși procesul de utilizare a însușirilor bunului pentru satisfacerea nevoilor de ordin patrimonial ale proprietarilor devălmași.

Conform circumstanțelor speței, se deduce că, la 23 iulie 2014, Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu au încheiat căsătoria, iar la 25 iulie 2014 au celebrat nunta în rezultatul căreia au dobândit 19 700 de euro, 12 300 de dolari SUA, 107 000 de lei, 5 000 de ruble rusești, bunuri ce constituie proprietate comună în devălmășie a soților (f.d. 7, 19).

La fel, Colegiul notează că la 06 noiembrie 2014, Ana Verdianu a întocmit un înscris olograf, prin care declară că „... la nuntă au fost dobândiți 19 700 de euro, 12300 de dolari SUA, 107 000 de lei, 5 000 de ruble rusești, iar la cinci zile după nuntă trebuiau să-i achite mamei sale 100 000 de lei pentru închirierea localului, care i-au fost ceruți lui Valera. Astfel, eu au pregătit 100 000 de lei să-i ducă mamei, însă, ulterior ea, adică Ana Verdianu, a pus toți banii și i-a dus la părinți, fapt despre care Valera nu a cunoscut.” Totodată, intimata profilează că recurentul nu a cunoscut de toți banii.

În acest sens, instanța de recurs vădește că, înscrisul precitat are un conținut ambiguu, iar instanța de apel nu a elucidat toate discrepanțele din acesta, fapte care dealtfel au o mare importanță pentru justa soluționare a cauzei.

Așa, în condițiile speței, exercitarea dreptului de folosință a proprietății comune în devălmășie de către Ana Verdianu nu trebuia să limiteze dreptul de proprietate al lui Valeriu Ungureanu. Prin urmare, instanța de apel trebuia să verifice dacă a fost sau nu

limitat dreptul coproprietarului devălmaș Valeriu Ungureanu prin transmiterea de către Ana Verdianu a mijloacelor financiare ce constituie proprietate comună în devălmășie a soților, unor terțe persoane afiliate acesteia.

În altă ordine de idei, Curtea de Apel Bălți nu a adus claritate în partea sintagmei „... Valera nu a știut de toți banii...” conținută în înscrisul olograf întocmit de către intimata Ana Verdianu. În acest sens, Colegiul notează că această formulare este echivocă, astfel încât instanța de recurs fiind în dificultate de a verifica sensul autentic al acesteia. Or, din conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată în ordine de apel rezultă că, în cadrul dezbaterilor judiciare, reprezentantul intimatei a comunicat că între înscrisul olograf întocmit de către intimata Ana Verdianu și cererea de apel există divergențe în privința acestei sintagme, menționând că Valeriu Ungureanu a fost la curent și chiar la sugestia acestuia Ana Verdianu a transmis mijloacele bănești părinților săi.

La caz, analizând procesul-verbal al ședinței de judecată, instanța de recurs vedește că, deși în cadrul dezbaterilor judiciare au apărut discrepanțe în privința faptului dacă a cunoscut sau nu recurentul despre faptul că intimata a transmis părinților săi toți banii, instanța de apel nu a întreprins măsurile necesare întru elucidarea acestei circumstanțe faptice, care dealtfel are importanță semnificativă pentru soluționarea corectă a litigiului. Astfel, ținând cont de pasivitatea instanței de apel, se desprinde că aceasta și-a format poziția referitor la soluția adoptată în baza unor circumstanțe incerte și neelucidate, bazate pe probe nepertinente speței.

Deopotrivă, Colegiul opinează că instanța de apel nu a elucidat și nu a argumentat toate circumstanțele descrise în recipisa olografă întocmită de către Ana Verdianu, prin care aceasta declară *inter alia* că „... la cinci zile după nuntă trebuia să-i achităm mamei 100 000 de lei pentru local pe care i-a cerut Valera...”. Astfel, Curtea de Apel Bălți nu a verificat și nu a identificat regimul juridic al sumei de 100 000 de lei, și anume dacă aceasta se bucură de protecția dreptului de proprietate comună în devălmășie a soților ori are regim juridic de datorie. Astfel, în cazul în care această sumă are regim juridic de datorie, urmează a fi stabilit cui îi aparține obligația de a o restitui și după caz necesitatea excluderii acesteia din regimul proprietății comune în devălmășie a soților Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu. Or, prin prisma art. 24 alin.(1) din Codul familiei, fiecare soț răspunde pentru obligațiile proprii cu bunurile proprietate personală și cu cota-parte din proprietatea în devălmășie, care poate fi determinată de către instanța judecătorească la cererea creditorului.

În această conjunctură, se distinge că instanța de apel nu a constatat volumul mijloacelor bănești care cad sub regimul juridic de comunitate a bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu, care dealtfel constituie obiectul material al acțiunii civile și în privința căroră instanța de judecată urmează să se pronunțe prin hotărâre, iar drept consecință nu a stabilit obiectul probațiunii.

În această ordine de idei, este reprehensive constatarea instanței de apel precum că „Ana Verdianu nu urmează să probeze faptul că a restituit (transmis) lui Valeriu Ungureanu mijloacele bănești dobândite la celebrarea căsătoriei”, or, din moment ce aceasta a transmis în mod dolosiv mijloacele financiare ce constituie proprietate comună în devălmășie unor terțe persoane afiliate sie, aceasta are obligația de a demonstra prin probe pertinente și concludente că a întors aceste bunuri în familie.

Astfel, prin prisma articolul 210 alin. (1) din Codul civil, Ana Verdianu urmează să probeze prin înscrisuri verosimile și pertinente faptul că părinții săi au restituit soților Valeriu Ungureanu și Ana Verdianu mijloacele financiare dobândite în urma celebrării nunții, precum și momentul când au fost restituiți aceștia. Or, conform art.122 alin. (1) din Codul de procedură civilă, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

Respectiv, corelând circumstanțele expuse supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că hotărârea instanței de apel se bazează pe neelucidarea tuturor circumstanțelor importante pentru justa soluționare a disensiunii dedusă judecării și aprecierea eronată a suportului probator, circumstanță ce a generat aplicarea eronată a cadrului legal ce guvernează raportul material litigios și drept consecință adoptarea unei soluții nemotivate.

Imperioasă speței este și jurisprudența CtEDO, care la capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată a statuat în repetate rânduri necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (*Hirvisaari împotriva Finlande*).

În acest sens se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie cu încălcarea normelor procedurale, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Valeriu Ungureanu și casării deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând cauza să cerceteze multiaspectual suportul probator administrat și să elucideze toate circumstanțele importante pentru justa soluționare a speței, iar drept consecință să emită o hotărâre legală și întemeiată cu respectarea normelor de drept material și procedural pertinente speței.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

A admite recursul declarat de Valeriu Ungureanu împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017.

A casa integral decizia Curții de Apel Bălți din 21 decembrie 2017 și a trimite cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Ungureanu împotriva Anei Verdianu cu privire la împărțirea proprietății în devălmășie a soților,

spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Svetlana Filincova

Tamara Chișca-Doneva

Victor Burduh

Nina Vascan